

*Trine Dale, Ann Kristin Johnsen og
Dag Roll-Hansen*

Notater

**Utvikling av informasjons-
materiell til undersøkelsen om
livserfaring og leseforståelse
(Adult Literacy and Life Skills
Survey - ALL) ved hjelp av
fokusgrupper**

Innledning

I forbindelse med at Seksjon for intervjuundersøkelser skulle gjennomføre den norske delen av den internasjonale undersøkelsen "Adult Literacy & Life Skills Survey" (ALL), henvendte de seg til Gruppe for spørreskjemametodikk for å få hjelp til å utvikle og teste informasjonsmaterieell som skulle sendes ut i forkant av undersøkelsen. ALL-undersøkelsen består av et ganske langt intervju, samt ett eller flere selvutfyllingsskjemaer. Den er svært krevende å delta i, både fordi den tar lang tid og fordi respondentene må gjennomføre ulike oppgaver eller lesetester. Erfaringen fra 1998 viser at frafallet i denne typen undersøkelser kan bli veldig stort. Informasjonsmateriellet bør utformes på en slik måte at informasjonen gir folk lyst til å delta, slik at frafallet blir mindre i 2003 enn det som var tilfelle i 1998. I kontakten mellom oss og Seksjon for intervjuundersøkelser ble det framhevet at informasjonsmateriellet burde appellere til grupper med lav leseforståelse og lavere utdanning, fordi det var i disse gruppene man forventet størst frafall.

I utformingen av informasjonsmateriellet la vi vekt på at materiellet må kunne leses relativt fort av potensielle respondenter. Videre bør det være lett for dem å forstå teksten i brev og brosjyre. Språk og utforming av brev og brosjyre avhenger av hvem vi henvender oss til. I utviklingen av informasjonsmateriellet har vi har prøvd å legge språket nær opp til dagligtalen, uten at det framstår som useriøst. Vi la særlig vekt på å gjøre materiellet tilgjengelig for lesesvake grupper fordi det vil være denne gruppen som har vanskeligst for å tilegne seg informasjonen. Vi ønsket også at informasjonen skulle bidra til å øke deres motivasjon til å delta. Personer med gode leseferdigheter vil uansett kunne forstå informasjonen. Imidlertid la vi vekt på at informasjonen ikke må vekke irritasjon blant de mer lesekyndige.

Spesielt for lesesvake grupper er det viktig at de ikke får inntrykk av at det er nødvendig med et visst kunnskapsnivå for å delta i undersøkelsen. Hvis respondentene får inntrykk av at det er nødvendig å ha kunnskaper om et emne for å kunne svare på spørsmålene, vil trolig mange vegre seg for å delta. Teksten må derfor utformes på en måte som gjør at den ikke gir assosiasjoner til kunnskapstesting. Selv om undersøkelsen innebærer en testing av ferdigheter, er det ikke nødvendig å ha visse kunnskaper for å kunne delta. Tvert imot er det viktig at også personer fra grupper med lave ferdigheter på dette området deltar hvis resultatene skal gi et riktig bilde av virkeligheten.

Vi laget utkast til brosjyret tekst og to alternative brevttekster. Seksjon for informasjon og publisering stod for utvikling og utforming av fire alternative brosjyreforsider, samt grafikk og utforming av brosjyrens innside. Dette materiellet ønsket vi å teste ut på potensielle respondenter for å finne fram til hvilke løsninger som virket mest etter hensikten. Vi gjennomførte fire fokusgrupper med ulike typer personer som tradisjonelt er lite villige til å delta i undersøkelser.

Formålet med fokusgruppene var å finne ut hvordan respondentene reagerte på informasjon som blir gitt om ALL, hvilken løsning de likte best og å få råd og tips om hvordan vi eventuelt kunne forbedre informasjonsmateriellet.

Fokusgrupper er samtalegrupper der mennesker med visse fellestrekk samles for en kort stund og utveksler meninger og erfaringer om et oppgitt tema. Gruppene ledes av en ordstyrer, og deltakerne er som regel ukjente for hverandre. Fokusgruppediskusjoner gjennomføres ofte flere ganger med samme type deltakere for å identifisere trender og synspunkter. Analyse av diskusjonene gir innsikt i hvordan et tema oppfattes, hvilke begreper som brukes og hvordan de forstås.

Denne rapporten oppsummerer resultatene fra fokusgruppene, og kommer i tillegg med en begrunnelse for de valg som er gjort i forbindelse med utvikling av informasjonsmaterieell til ALL-undersøkelsen. Som vedlegg til rapporten følger intervjuguiden fra fokusgruppene, samt referater fra de enkelte fokusgruppene.

Sammendrag

Det var noe variasjon i hvilket av fire ulike utkast til brosjyre deltakerne i gruppene foretrakk. Brosjyren med stolen og boka som motiv kom likevel klart best ut. I alle gruppene var det enighet om at den var fin, at den vekket positive assosiasjoner og at den ikke var glorete.

Deltakerne i gruppene foretrakk et kort IO-brev med en brosjyre, framfor et langt brev med brosjyre eller bare et langt brev. Dette ble gjennomgående sett på som det beste alternativet i de 4 fokusgruppene som er gjennomført. Resultatene stemmer med resultater fra fokusgrupper gjennomført i forbindelse med Folke- og boligtellingsundersøkelsen. De viste også at respondentene var mer positive til en brosjyre enn et langt formelt brev. Språket i det korte brevet er forenklet noe i etterkant av fokusgruppene.

Følgende endringer er gjennomført på bakgrunn av tilbakemeldinger fra fokusgruppene:

- Noen setninger, som er overflødige og som oppleves som kompliserte av de fremmedspråklige, kuttes ut eller forenkles.
- Overskriften: "Hvordan skal undersøkelsen gjennomføres?" byttes til "Hva skjer?", for å få teksten til å virke mer aktuelt og gjøre den enklere å forstå.
- Det bør vurderes å legge inn flere illustrasjoner. De fleste fokusgruppedeltakerne ønsket dette. De fleste mente det ble for voldsomt med to figurer, spesielt fordi de var så like. Derfor bør de to figurene erstattes av en som relaterer seg til teksten over figurene. De aller fleste var positive til internasjonale sammenlikninger, så vi foreslår at den nye figuren viser resultater fra flere land.
- På baksiden legger vi mindre vekt på å vise respondentene hvordan de kan kontakte oss. I stedet setter vi inn en kort tekst på engelsk om undersøkelsen. Særlig kvinner med innvandrerbakgrunn påpekte viktigheten av dette. Respondenten får tilstrekkelig informasjon om hvordan vi kan kontaktes inne i brosjyren.
- Selv om det hersket en del usikkerhet rundt hva undersøkelsen handler om i en av gruppene, fungerte informasjonsmateriellet tilfredsstillende i de gruppene som hadde lavest leseferdigheter. Vi gjorde visse endringer i brosjyren for å få bedre frem tema for undersøkelsen. Vi foreslo også en endring i teksten om hva man skal gjøre hvis man ønsker mer informasjon.
- Fokusgruppene avdekket få negative holdninger til deltaking i undersøkelsen. De fleste føler at SSB er en troverdig institusjon, og at taushetsplikten beskytter deltakerne bra. Det viktigste argumentet mot deltakelse er dårlig tid.

Innhold

Innledning	1
Sammendrag	2
Gjennomføring av fokusgrupper	4
Rekruttering	4
Materiell	4
Gjennomføring	5
Resultater	5
Valg av brosjyre	5
Valg mellom kort brev og brosjyre og langt brev.....	7
Meninger om det korte brevet	8
Meninger om brosjyren	8
Hvordan forstås informasjonsmateriellet - Hva er det som skal skje?	10
Deltakernes mening om deltaking i undersøkelsen	11
Oppsummering	12
Vedlegg	
A Revidert IO-brev - kort versjon	13
B Revidert brosjyre	14
C Opprinnelig IO-brev - kort versjon.....	16
D Opprinnelig IO-brev - lang versjon	17
E Utkast til brosjyre	18
F Intervjuguide til fokusgrupper - ALL.....	23
G Referat fra fokusgruppe med personer med perifer tilknytning til arbeidslivet.....	27
H Referat fra fokusgruppe med kvinner med lav utdanning	31
I Referat fra fokusgruppe med menn med innvandrerbakgrunn	34
J Referat fra fokusgruppe med kvinner med innvandrerbakgrunn.....	36
De sist utgitte publikasjonene i serien Notater	38

Gjennomføring av fokusgrupper

Vi gjennomførte 4 fokusgrupper for å teste ut informasjonsmateriellet til ALL. Gruppene fordelte seg slik:

- En gruppe med personer med perifer tilknytning til arbeidslivet
- En gruppe eldre kvinner med lav utdanning
- En gruppe med menn med innvandrerbakgrunn
- En gruppe med kvinner med innvandrerbakgrunn

Rekruttering

Gruppe 1, personer med lav utdanning, ble rekruttert fra "Dagsen", arbeidskontorets sentral for en-dags oppdrag. Intensjonen med å rekruttere fra "Dagsen" var at vi regnet med å få tak i en del personer som det vanligvis er vanskelig å få svar fra i spørreundersøkelser: personer med lav utdanning som ikke er i faste arbeidsforhold. Enkelte av dem som ble rekruttert hadde høyere utdanning, slik at utdanningsnivået i gruppa var høyere enn planlagt. De fleste av disse hadde imidlertid ikke fått noen fast jobb enda, og var derfor utenfor det regulære arbeidsmarkedet. En var også kunstner, som tok denne typen oppdrag for å spe på inntekten i perioder hvor det var nødvendig. Han hadde jobb og kan derfor ikke sies å være utenfor arbeidsmarkedet. Vi traff derfor ikke målgruppen helt i denne gruppen.

Gruppe 2, eldre kvinner med lav utdanning, viste seg å være den vanskeligste gruppen å rekruttere. Her ble to kvinner rekruttert av seksjon 340 fra en liste over personer som oppfylte kriteriene. Fordi de personene de fikk kontakt med var lite villige til å stille opp, gikk vi ut på gaten for å forsøke å rekruttere direkte samme dag som fokusgruppen skulle gjennomføres. To personer var ute et par timer, men klarte bare å rekruttere en person. Kvinnene vi tok kontakt med viste liten interesse, og stor skepsis til å delta. Til slutt klarte vi å rekruttere to personer som arbeider i SSB, slik at gruppesamtalen kunne gjennomføres.

Gruppe 3, menn med innvandrerbakgrunn, ble rekruttert fra Rosenhof voksenopplæringscenter. Gruppen besto av sju personer fra forskjellige skoleklasser. Mennene hadde forskjellige etnisk bakgrunn, og kun to kjente hverandre fra før.

Gruppe 4, kvinner med innvandrerbakgrunn, ble rekruttert fra Hval Kvinneopplæring. Kvinnene kom fra tre forskjellige skoleklasser, og representerte sju forskjellige land.

Materiell

Vi laget et IO-brev av den typen SSB vanligvis sender ut i spørreundersøkelser, dvs. et ganske langt brev (1 hel side i liten skrift), som er relativt tettpakket med informasjon (vedlegg D). Brevet inneholdt alle opplysninger vi er pålagt å informere om, derfor ville det ikke være nødvendig med en brosjyre dersom dette brevet ble foretrukket og skulle brukes i undersøkelsen. Som et alternativ, laget vi et kortere brev som helt enkelt fortalte om hva som skulle skje (vedlegg C). Alle andre opplysninger vi er pålagt å gi var tenkt lagt til brosjyren. Dette brevet var mye kortere, skriften var større og vi la vekt på å unngå vanskelige ord. Seksjon for informasjon og publisering (730) laget fire forslag til forside på brosjyren (vedlegg E). I tillegg stod de for layouten på innholdet i brosjyren. Teksten ble utformet av oss. Bare en av brosjyrene inneholdt tekst, resten av forslagene bestod bare av en for- og en bakside uten innhold. Årsaken til det var tidsbegrensninger.

Gjennomføring

To av gruppene (Dagsen og eldre kvinner) ble gjennomført i planleggingsverkstedet til SSB. De to innvandrergruppene ble gjennomført i felten, på henholdsvis Rosenhof og Hval. På de to gruppene som ble gjennomført på huset, deltok tre personer fra SSB: en leder eller moderator, en referent og en som styrte det tekniske. I tillegg var det observatører fra 340. På de to gruppene som ble gjennomført i felten deltok to personer fra SSB, en leder og en referent/tekniker. Hver av gruppene varte mellom halvannen og to timer. Gruppene på huset fikk servert rundstykker og diverse drikke. Ute i felten var serveringen enklere av praktiske årsaker (kjeks).

I alle gruppene ble deltakerne bedt om å velge seg en brosjyre før de gikk inn i rommet der gruppesamtalen skulle foregå. Brosjyrene var stilt opp på en "hylle" rett utenfor døra. Vi forsøkte å få deltakerne til å gå rett på dem og ikke komme fra den ene eller andre kanten, slik at vi skulle unngå at de grep den som stod nærmest. Vi lyktes til en viss grad med dette, men noen ganger ble det trengsel slik at det var vanskelig å vurdere. Årsaken til at vi ba dem velge en brosjyre på denne måten, var at vi ville se hvilken forside som appellerte mest til deltakerne. Noen fikk litt for god tid til å se nærmere på brosjyrene i denne fasen, og det kan ha hatt betydning for valget. F.eks. kan det ha påvirket valget at bare ett av forslagene inneholdt tekst.

Gjennomføringen av samtalen ble ledet av moderator, som oppfordret deltakerne til å snakke mest mulig. Gruppene ble ledet ut fra innholdet i vedlagte intervjuguide (vedlegg F).

Resultater

Valg av brosjyre

Personer fra Dagsen

Fire av deltakerne valgte en brosjyre med bilde av en avis som var brettet til en papirhatt. De begrunnet valget med at det var et bra symbol, at det var renere og roligere enn de andre. Dessuten ble det enkle designet framhevet. Imidlertid syntes flere at den var litt blass, plassert for langt ned på siden og at den kunne vært større.

To av deltakerne valgte brosjyren med stol foran vindu fordi den inneholdt tekst, de ville ha noe å lese på. En av dem ville valgt hatten hvis ikke.

De to siste valgte brosjyren som viser en tegning av en mann som leser en stor avis eller en bok. De mente designet var lett og oversiktlig og at tegningen var morsom. De mente at bildet passet best til teksten - boken var for stor for personen.

Ingen valgte collagen med bok, avis og ukeblader. De mente at den var for glorete og minnet om reklame.

Deltakerne framhevet at det enkle ofte er bra.

Bildet som var valgt på brosjyren med tekst - den med en stol med en bok foran et vindu - ble vurdert som enkelt og koselig. Det var lyse, rolige farger og det ble vurdert som positivt. En mente mannen med avis var bedre fordi den pirret nysgjerrigheten. Den setter dessuten større fokus på problemer (med lesing). De fleste andre var uenige i dette. Noen mente at et problem med stolen var kontrasten mellom tekst og bilde. Bildet passet ikke til teksten.

Kvinner med lav utdanning

To valgte brosjyre med stol foran vindu, to valgte brosjyren med collage av avis, ukeblad og bok og en valgte den som har en tegning av en mann som leser en stor avis. En valgte brosjyren med collagen fordi det var et bilde av Aftenposten der, og hun leser Aftenposten hver dag. Argumentene folk gav for at de valgte denne brosjyren gikk ellers på at den var fargerik, hadde fin layout og at det var litt tilfeldig hvilken de tok.

Brosjyren med collagen ble av enkelte beskrevet som litt glorete og den tegnede mannen bak en avis ble beskrevet som morsom av noen og som overdrevent morsom av andre.

Brosjyren med stol, bok og vindu ble beskrevet som lys og delikat. Deltakerne tenker på sommer og interiør og lurte på hva som skjuler seg bak vinduet og hva som står i boka. Bok og gammeldags stol minner en om en mormor og en dagbok uten hemmeligheter som hun skrev. En annen gruppedeltaker vil friske opp stolbrosjyren med blomster i vinduskarmen, et fargerikt teppe på gulvet e.l. En annen ville fjerne vinduet, mens to andre synes at vinduet gav gode assosiasjoner. Stolen ble godt mottatt. Den er klassisk, alle har sett den/hatt den selv - den gir trygghet og mange assosiasjoner. Det at mange har sett en slik stol mener deltakerne vil gjøre at mange vil forbinde noe med den.

Menn med innvandrerbakgrunn

Fire valgte stolen, to valgte mannen med avisa og en valgte collagen. Ingen valgte avishatten.

Collagen ble valgt fordi den hadde mange farger.

Stolen ble valgt fordi man assosierte denne forsiden med undervisning, og undervisning er bra. En annen trodde at bildet antydte at undersøkelsen handlet om møbler. Boka på stolen fikk en tredje til å tenke på den gangen han bodde i Taiwan og var så fattig at hvis han skulle skrive, så måtte det ha blitt på stolen og ikke i boka fordi han verken eide en bok eller hadde råd til å kjøpe en.

Mannen med avisa ble valgt fordi det ser spennende ut med mannen som leser avisa. Dette gjør at man kan lære om samfunnet og det miljøet man bor i.

Kvinner med innvandrerbakgrunn

Åtte av kvinnene valgte collagen, to (begge av de yngste) valgte tegningen av mannen med avisa.

De som valgte collagen begrunnet dette med at de liker farger, aviser og store bokstaver som gjør det lett å lese. Noen sa også at det var selve sammensetningens innhold de likte; her sa noen at Mette-Marit gjorde at de ble nysgjerrige. De liker å lese om kongefamilien. Aftenposten ble også trukket fram. Avisa har nyheter, økonomistoff, utenriksstoff, stillingsannonser. Men det ble også påpekt at Aftenposten bruker vanskelige ord.

Også de som valgte den tegnede mannen med avis sa at de likte fargene. Bildet ga dem lyst til å lese mer om hva det handler om. De syntes at bildet hadde karakter. Til tross for at ingen valgte stolen i utgangspunktet, kom de likevel frem til en felles enighet om at stolen var bra til slutt, siden den ga dem assosiasjoner til møbler og møbelkataloger som de alle hadde et positivt forhold til.

-Forslag

Brosjyren med stolen og boka foreslås valgt som motiv. I alle gruppene var det enighet om at den var fin. Stolen vekket ikke negative assosiasjoner hos noen, og den ble ikke oppfattet som glorete av noen. Alle de andre utkastene fikk en eller flere av disse motforestillingene mot seg.

Valg mellom kort brev og brosjyre og langt brev

Deltakerne fikk utdelt to konvolutter. En konvolutt inneholdt et kort brev og brosjyre, den andre et langt brev. Deltakerne ble bedt om å lese innholdet i begge konvoluttene.

Personer fra Dagsen

Deltakerne ble bedt om å åpne et brev som inneholdt brosjyre og et kort brev. Samtlige av deltakerne leste brevet først. Det at de ble bedt om å åpne brevet, og ikke konvolutten kan ha påvirket dem til å lese brevet før brosjyren. Deltakerne tilbakeviste imidlertid dette. Noen leste brevet først fordi de allerede hadde lest brosjyren.

På spørsmål om de ville lest brevet hvis de fikk det i posten svarte de fleste bekreftende. Noen ville skimmet igjennom det, en ville kikket på første avsnittet, men ikke lest brevet. En av deltakerne påpekte at det ikke stod i brevet at opplysningene ville bli behandlet konfidensielt. Noen foreslo at navn og adresse kunne vært håndskrevet, fordi det ville vekke mer interesse. Andre så det som lureri.

Etterpå ble deltakerne bedt om å åpne den andre konvolutten, som inneholdt et lengre brev. De fleste sa at de ville lest det hvis de fikk det i postkassen hjemme. Deltakerne likte i utgangspunktet det lange brevet bedre enn det korte med brosjyre. Etter hvert kom det fram at meningene var mer delt. Noen syntes det lange brevet hadde for mye tekst og at det korte brevet virket mer profesjonelt. Andre påpekte at det lange brevet inneholdt mer informasjon og at det var det som var viktig. Alle hadde ennå ikke lest brosjyren da, men de likte også brosjyren. Noen ville uansett ha åpnet og lest brevet fordi det kom fra SSB. Flere hadde et forhold til SSB og syntes det var spennende med undersøkelser og statistikk.

Det var blandete reaksjoner på at en intervjuer skulle komme hjem til dem. Noen ville ikke ha besøk hjem, men kunne tenke seg å møte intervjueren f.eks. på en kafé hvis intervjueren spanderte kaffe. Andre syntes det var positivt at intervjueren ville komme hjem til dem. Det viste at dette er viktig.

Etter hvert ble deltakerne ganske enige om at det virket mer proft med et kort brev og en brosjyre enn et lengre brev, men det ble påpekt at det må stå at det er taushetsplikt. Et kort brev gjør det mer sannsynlig at brevet vil bli lest, ofte har man dårlig tid og får så mye i posten at man ikke har tid til å lese alt.

Kvinner med lav utdanning

Når deltakerne ble bedt om å åpne brevet, leste 3 brevet først mens 2 begynte med brosjyren. Brevet ble lest mer nøye enn brosjyren. De leser oftere brev som kommer fra et seriøst sted (som SSB) enn mer reklamelignende materiell.

Noen liker ikke at det blir for mye å lese. Andre ser over alt. At det dreide seg om en stor internasjonal undersøkelse var fengende mente flere. De fleste ville foretrukket å få det korte brevet med brosjyre hjem i postkassa.

Menn med innvandrerbakgrunn

Alle er veldig grundige i gjennomgang av materialet og gjør seg stor flid med å lese alt. Mange syntes det var greit å forstå hva undersøkelsen dreide seg om, men flere var også usikre. Deltakelse i undersøkelsen ville avhenge av hvor lang tid det ville ta.

Hva syntes deltakerne om det korte brevet og brosjyren?

Alle ville valgt denne varianten. Brosjyren er best, den er kortfattet og fort å lese. Flere var enige i at de hadde dårlig tid til å lese alt som kommer i posten. Hele gruppa mente at det var en fordel at navnet stod på konvolutten. Det skiller seriøs post fra reklame. En ville ha lest brosjyren først, resten ville ha begynt med brevet.

Kvinner med innvandrerbakgrunn

Samtlige likte best det korte brevet med brosjyre. De har ikke tid til å lese det lange brevet. De fleste ville først lest brevet og bare sett på brosjyren, som de ville lest etterpå. Det er viktig å like innholdet i brevet for at en skal lese brosjyren.

Forslag

Vi foreslår å bruke varianten med kort brev, og brosjyre. Dette ble gjennomgående sett på som det beste alternativet i de fire fokusgruppene. Samtidig viser fokusgrupper gjennomført i forbindelse med andre undersøkelser, blant annet Folke- og boligtellingsundersøkelsen, at respondentene er mer positive til en brosjyre enn et lang formelt brev.

Meninger om det korte brevet

Personer fra Dagsen

Et kort brev gjør det mer sannsynlig at brevet vil bli lest, ofte har en dårlig tid og får så mye i posten at en ikke har tid til å lese alt.

Kvinner med lav utdanning

Det korte brevet var greit å lese.

Det er greit med et kort brev som sier at det skal gjennomføres en undersøkelse, at en er trukket ut og deretter henviser til brosjyren for mer informasjon.

Språket er enkelt og greit, har store og klare bokstaver og er lett å lese. Brevet beskrives som tiltalende.

Et kort brev kan bidra til å gjøre brosjyren mer spennende. En blir nysgjerrig på å få vite mer. Hvis en synes en har fått vite nok etter å ha lest brevet, leser en ikke brosjyren.

Menn med innvandrerbakgrunn

Brevet var vanskelig å forstå for særlig to av deltakerne i gruppa. Vanskelige ord i brevet var: *delta, frivillig, taushetsplikt, datatilsynet, representere, trukket ut, hensikten og gjennomføres*.

Kvinner med innvandrerbakgrunn

Om innholdet i brevet sier de at det er lett å forstå; en intervjuer skal snakke med deg. Ord som er vanskelige: *undersøkelse, delta, intervjuer*. Her kommer en av dem med spørsmål om hvorfor SSB ikke kan spørre andre i stedet.

Forslag

Det korte brevet gjøres noe enklere i språket.

Meninger om brosjyren

Personer fra Dagsen

Deltakerne ble spurt om det var noe som var vanskelig å forstå i brosjyren. Mange av deltakerne hadde problemer med å forstå figurene, særlig siden det var to av dem som framstod som svært like. De fleste mente det var nok med en figur, og at den burde være litt større. Noen likte ikke denne måten å presentere ting på og ville heller at resultatene skulle presenteres med tekst.

De fleste syntes det var bra at man tok med noe om resultater, men noen ville ha tekst mens andre likte figurer og grafer. Mange mente at folk gjerne vil se hvordan Norge ligger an, og at internasjonale

sammenlikninger er spennende. Man får mye informasjon fra andre land, og man trenger kunnskaper og ferdigheter for å forstå informasjonen. Det er viktig å delta i samfunnet. Noen spurte hvorfor Asia og Afrika ikke var representert. Noen lurte på hvordan resultatene blir tolket, og flere mente det ville være interessant med flere resultater.

Kvinner med lav utdanning

Brosjyren er grei og informativ.

To deltakere liker ikke tabeller og grafer. En mener at resultatene vises bedre ved hjelp av grafer og figurer, og ville heller sett på grafer og figurer enn å lese teksten. En er ikke interessert i hva som skjer i andre land. Det blir kommentert at det uansett er for mye med to figurer, særlig siden de sier nesten det samme. Skriften ved figurene var vanskelig å lese fordi den var for liten.

En sier at hun ser på alt som kommer i posten, men hun leser ikke alt. Det hun karakteriserer som "lange avhandlinger" går ofte rett i søpla. Det korte brevet med brosjyre blir vurdert til å være bedre enn et langt brev.

Manger opplysninger står både i brev og brosjyre. Gruppen synes ikke at vi burde skrive det samme i brevet som i brosjyren. At folk gjenkjenner noe de har lest før, mener de vil føre til at de vil slutte å lese. Hver ting bør bare stå ett sted.

Brosjyrene ligner litt på brosjyrer som ligger på helsestasjoner o.l. - de er ikke så spennende, legger ikke så mye merke til dem. Brosjyren var likevel grei å forstå.

Det virker som om undersøkelsen er mer forseggjort eller viktig når det følger med en brosjyre.

Det er ikke så mange forstyrrende elementer rundt teksten. Den er lett å lese og er delikat. Illustrasjonene i brosjyren forstyrrer ikke teksten.

Deltakerne trekker inn reklame når de snakker om brosjyrer. Folk leser ikke det som minner om reklame.

Menn med innvandrerbakgrunn

Brosjyren gir mer informasjon enn brevet, men en av deltakerne mener denne er mindre interessant fordi det er mer å lese enn i det korte brevet. Fem av deltakerne mener brosjyren er mer interessant enn brevet fordi den gir mer informasjon om undersøkelsen. Dessuten er den lettere å forstå fordi det er spørsmål som overskrifter, slik at man slipper å lete i teksten etter hovedpoengene. Dette med unntak av at det også i brosjyren fantes mange vanskelige ord.

Vanskelige ord i brosjyren: *resultatet, retningslinjene, gjennomføre, informasjon som vi samler inn, formidling, vil bli oppbevart, økt kunnskap, representerer.*

Ingen i gruppa snakket/behersket engelsk. Noen mente det hadde vært nyttig med en setning på deres morsmål, men her var meningene delte. Ikke alle kan skrive eller lese morsmålet sitt. Den som tok opp dette kom selv fra Pakistan. Deltakerne med arabisk bakgrunn mente imidlertid at en linje på morsmålet villet hjelpe både på interessen for undersøkelsen og velvilligheten til å delta. Alle syntes det ville vært finere med flere bilder enn det var i brosjyren de fikk se.

Kvinner med innvandrerbakgrunn

Innvandrekvinnene synes at brosjyren hadde et interessant innhold, men at den var vanskelig å forstå. Brosjyren gir mer informasjon enn brevet. Noen gir uttrykk for at det er viktig å bli informert om at ingen andre får vite hva en har svart. Mange hevdet at de ble mer positive til undersøkelsen etter å ha lest brosjyren. Avsnittet "Ingen får vite hva du har svart", oppgis som vanskelig (av en av de med kortest botid i Norge). Lange setninger oppfattes også som vanskelige å lese.

Vanskelige ord: *kunnskaper, taushetsplikt, koble.*

Overskriftene er bra, de gir en lyst til å lese resten. På spørsmål om en fortsatt ville ha vært med på undersøkelsen, spør en av dem om det er meningen at en skal være med en eller flere ganger. Det er enighet om at det bør være flere språk bak på brosjyren. En av dem påpeker at vi ikke kan skrive alle språk, men engelsk er viktig. På spørsmål om de tror det ville skape mer interesse med en linje på de største språkene i Norge, er det en av dem som sier at det er best at det bare står på norsk, da hun har lyst til å lære seg norsk.

Grafikken synes de er vanskelig å forstå.

Forslag

Følgende endringer gjøres i brosjyren: Noen setninger, som er overflødige og som oppleves som kompliserte av de fremmedspråklige, kuttes ut. Overskriften: "Hvordan skal undersøkelsen gjennomføres?" byttes til "Hva skjer?", for å få den til å virke mer aktuelt og bli enklere å forstå. Det bør vurderes å legge inn flere illustrasjoner. De fleste fokusgruppedeltakerne ønsket seg flere illustrasjoner. Figur nummer 1 kuttes ut og figur nummer 2 byttes ut med en som er mer relevant i forhold til innholdet i brosjyren. De aller fleste var positive til internasjonale sammenlikninger, så ny figur bør også være en internasjonal sammenlikning. Vi bør vurdere å gjøre skriften større, særlig i forbindelse med figuren.

På baksiden vil vi redusere vekten som er lagt på å vise respondentene hvordan de kan kontakte oss, til fordel for en kort tekst på engelsk om undersøkelsen. Særlig kvinnene med innvandrerbakgrunn påpekte viktigheten av dette. Respondenten får tilstrekkelig informasjon om hvordan vi kan kontaktes inne i brosjyren.

Hvordan forstås informasjonsmateriellet - Hva er det som skal skje?

Personer fra Dagsen

De fleste deltakerne fikk ikke med seg hva undersøkelsen handlet om etter å ha lest brevene. Noen trodde den dreide seg om utdanning og arbeid. Andre forslag var kommunikasjon i samfunnet, mellom stat og befolkning, reklame og kunder og opplæring/utdanning. Noen trodde at hovedformålet med brosjyren var at vi ville folk skulle ta kontakt med oss, og at det burde være en tydeligere invitasjon til å gjøre det.

Det ble påpekt at det bare står vagt hva undersøkelsen skal brukes til. Det hadde vært en fordel om det stod mer om hva som kunne bli bedre som følge av undersøkelsen: Hva har tidligere undersøkelser blitt brukt til, hva har konsekvensene vært av undersøkelsen i 1998? Man burde nevne tidligere tiltak som eventuelt er satt i verk og om leseferdighetene er blitt bedre som følge av dem. Noen mente at undersøkelsen retter seg mot individet i fellesskapet og det bør komme tydeligere fram: Hvordan kan du fungere bra i samfunnet?

Kvinner med lav utdanning

Etter å ha lest det korte brevet, mente deltakerne at undersøkelsen dreier seg om informasjon som blir gitt oss fra ulike steder.

Menn med innvandrerbakgrunn

Ikke alle deltakerne hadde en like klar formening om hva undersøkelsen handlet om eller skulle brukes til, men et par stykker sa det handlet om lesing og skriving, og at undersøkelsen skulle brukes til internasjonale sammenlikninger.

Kvinner med innvandrerbakgrunn

Kvinnene svarte raskt: om du kan lese og forstå hva du leser. Om innholdet i brevet sier de at det er lett å forstå; en intervjuer skal snakke med deg.

Forslag

Selv om det hersket en del usikkerhet rundt hva undersøkelsen handler om i gruppen fra Dagsen, kan man si at informasjonsmateriellet fungerte tilfredsstillende i gruppene med lavest leseferdigheter. En mulig forklaring på dette er at gruppen fra Dagsen var innstilt på å problematisere så mye som mulig. Visse endringer gjøres i brosjyren for å få bedre fram tema for undersøkelsen, samt at det gjøres en endring i teksten vedrørende hva man skal gjøre hvis man ønsker mer informasjon. I tillegg vil en figur som er mer knyttet til innholdet i teksten gjøre sammenhengen med resultatene fra 1998 klarere.

Deltakernes mening om deltaking i undersøkelsen

Personer fra Dagsen

De fleste av deltakerne ville deltatt i undersøkelsen. En av de yngste påpekte at de unge ville vært med fordi det er taushetsbelagt og at man ikke presenterer resultater for enkeltpersoner. Da stoler de på at det vil bli behandlet forsvarlig. En sa at SSB "står som en påle". Noen påpekte at det var vanskelig å finne tid til å delta hjemme. Noen undersøkelser er irrelevante og da ville de ikke delta, men denne undersøkelsen er OK. En påpekte at hvis hun skulle være med i en undersøkelse måtte hun være interessert i temaet. En sa at utdanning og arbeid blir viktigere og viktigere både for livskvalitet og for videreutvikling.

Mangel på tid ble framhevet som den viktigste årsaken til å ikke delta. Flere sa at hvorvidt de ville delta eller ikke var avhengig av hvor lang tid det ville ta. På direkte spørsmål var de fleste enige om at en time var maks det de var villige til å gi av sin tid. Noen mente det var best med skjema de fikk i posten, for da kunne de fylle dem ut når og hvor det passet dem. Andre mente at det var bedre å bli intervjuet fordi det var lettere. Dessuten var det hyggeligere, og det at en intervjuer tok seg tid til å komme hjem til de som skulle svare understreket viktigheten av undersøkelsen. Flere mente det var bra at noen vil vite hva "jeg" gjør eller mener, og de satte pris på å få muligheten til å uttale seg. Noen påpekte at det kunne være skummelt med en mannlig intervjuer til enslige kvinner/jenter. Dette kunne løses ved at den som blir bedt om å delta får muligheten til å velge om de ville bli intervjuet av en kvinne eller en mann og kanskje også andre egenskaper ved intervjuerne, som for eksempel alder.

Kvinner med lav utdanning

Det er viktig at det står at en er trukket ut til å være med og at det er frivillig å delta. Alle unntatt en sier at de ville ha deltatt i undersøkelsen. Hun kan ikke skjønne at slike undersøkelser blir riktige, og vil derfor ikke delta. I tillegg var en annen skeptisk til å få en intervjuer hjem til seg. Andre mener at dette er en ting som bør gjøres, og sier at de ikke har noe å skjule.

At noe oppleves som viktig beskrives som sentralt for om en ville velge å delta eller ikke.

Menn med innvandrerbakgrunn

Flere påpekte at deltakelse i undersøkelsen ville avhenge av hvor lang den er, altså hvor mye tid de ville måtte bruke på den.

Kvinner med innvandrerbakgrunn

Alle sier at de ville ha vært med på undersøkelsen. En av de unge svarer at alle har sin mening og må få forklare den. En annen av de yngste sier at det er bra for regjeringen å få vite hvordan man lever i Norge. Samtidig er det trolig at et element av høflighet e.l. gjorde at det ikke kom flere kritiske, dvs. negative, kommentarer til materiellet. Sannsynligvis ga dette bl.a. følgende utslag: Samtidig som

innholdet i brevet og brosjyren ble betegnet som vanskelig, hevdet de at det virket interessant. Videre svarte de bekreftende på spørsmålet om de ville ha deltatt i undersøkelsen etter å ha lest all informasjon.

Forslag

Fokusgruppene avdekket få negative holdninger til deltagelse i undersøkelsen. De fleste mener at SSB er en troverdig institusjon, og at taushetsplikten beskytter deltakerne bra. Hovedargumentet mot deltagelse er dårlig tid. I flere av gruppene var det enighet om at hvorvidt de ville ha deltatt eller ikke ville være avhengig av hvor lang tid intervjuet ville ta. Flere syntes at en times varighet var mer enn nok.

Oppsummering

På bakgrunn av resultatene fra fokusgruppene, går vi inn for at det sendes ut kort brev med brosjyre. Motivet på brosjyren bør være stol og bok. Det er gjort visse endringer i teksten både i brevet og i brosjyren, basert på erfaringene fra fokusgruppene. I brosjyren er det i tillegg nødvendig med visse endringer også når det gjelder det grafiske: begge figurene fjernes og erstattes med en ny.

I Norge kan nesten alle lese, men.....
hva får vi ut av all informasjonen rundt oss?

Bli med i en stor internasjonal undersøkelse om leseforståelse og livserfaring

En intervjuer fra Statisk sentralbyrå vil snart kontakte deg for å be deg være med i en internasjonal undersøkelse om lesing og hvordan vi forstår tekster og informasjon. Intervjueren ønsker å avtale tid for et intervju med deg.

Intervjueren vil stille deg noen spørsmål om bruk av ulike informasjonskanaler som fjernsyn og aviser, om yrke, utdanning og helse. Intervjueren vil også be deg om å svare på noen spørsmål på papir. De dreier seg om leseforståelse og livserfaring. *Intervjueren kommer gjerne hjem til deg. Hvis du heller vil treffe intervjueren et annet sted, avtaler dere et sted som passer for deg.*

Svarene dine er viktige enten du er glad i å lese eller ikke. Det er frivillig å delta, men vi håper du vil være med på undersøkelsen.

Du kan lese mer om undersøkelsen i brosjyren som følger med dette brevet. Ønsker du mer informasjon kan du ringe oss gratis på telefon 800 83 028, se på Internett-sidene www.ssb.no/lesing eller sende en e-post til lesing@ssb.no.

Dine svar er viktige for oss, og vi håper du vil delta.

Med vennlig hilsen

Svein Longva
administrerende direktør

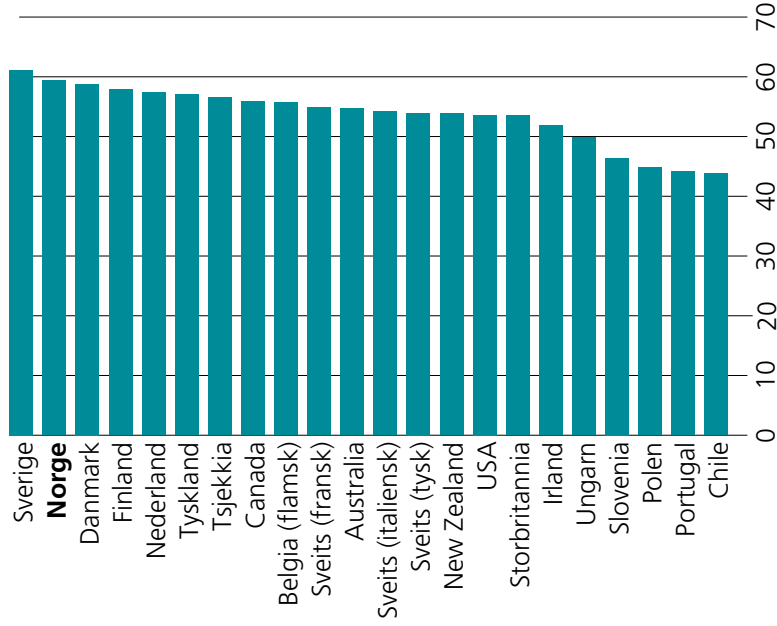
Resultater fra en undersøkelse i 1998

Statistisk sentralbyrå gjennomførte en liknende undersøkelse i 1998. Her kom Norge ut som det landet med nest best leseferdigheter.

Bare Sverige kom bedre ut enn Norge.

Årets undersøkelse vil fokusere på hvordan vi forstår det vi leser.

Gjennomsnittlig leseferdighet i ulike land for lesing av dokumenter, resultater fra 1998. Resultatene er gitt på en skala fra 0 til 100

Information in English

You have been selected to participate in the *International Adult Literacy and Lifeskills Survey*. You will be contacted by Statistics Norway for an interview. The survey is being conducted in several countries. Its purpose is to learn more about the reading, number and problem-solving skills of people in each participating country.

If you would like to know more or have any questions about your participation, please call toll free 800 83 028 or send an e-mail to lesing@ssb.no. Information on this survey is also available on www.ssb.no/lesing.

Statistisk sentralbyrå

Statistisk sentralbyrå har hovedansvaret for offisiell statistikk i Norge, og har også en omfattende forsknings- og analysevirksomhet. Gjennom innsamling og formidling av statistikk og analyser, bidrar Statistisk sentralbyrå til at offentlig planlegging, samfunnsstyring og forskning er basert på et best mulig faktagrunnlag. Vi gjennomfører faste intervjuundersøkelser om levekår, forbruk, arbeidskraft og tidsbruk.

Statistisk sentralbyrå
Seksjon for intervjuundersøkelser
Postboks 8131 Dep.
0033 Oslo

Besøksadresse:
Kongens gate 7
Telefon: 21 09 46 67
Telefaks: 21 09 49 89

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway

Statistisk sentralbyrå

Statistisk sentralbyrå

**I Norge kan nesten
alle lese, men...**

...hva får vi ut av all informasjonen rundt oss?

Bli med i en stor internasjonal undersøkelse om livserfaring og leseforståelse!

Dagens samfunn er fullt av informasjon

Vi får informasjon i posten, på jobben, på TV, via Internett og en rekke andre steder. Men hva forstår vi av all informasjonen?

Økt kunnskap om hvordan vi forstår det vi leser kan bidra til bedre tiltak for voksenopplæring og bedre offentlig informasjon.

Du hjelper alle med dine svar

Dine svar er viktige. Du er av 9000 personer fra hele landet som er trukket ut til å delta i undersøkelsen.

Dere er trukket ut på en slik måte at dere samlet gir et bilde av folk i Norge. Du representerer alle som er lik deg med hensyn til alder, skolegang og hvor du bor.

Ingen andre kan gi svar som erstatter dine. Vi håper derfor at du vil være med på undersøkelsen.

Undersøkelsen skjer i mange land

Det er statistikkbyrået i Canada som lager retningslinjene for hvordan undersøkelsen skal gjennomføres.

Undersøkelsen skjer blant annet i flere europeiske land, og i Nord- og Sør-Amerikanske land. Statistisk sentralbyrå gjennomfører undersøkelsen i samarbeid med Senter for leseforskning. Det er Utdannings- og forskningsdepartementet som finansierer undersøkelsen i Norge.

Hva skal svarene brukes til?

Resultatene er viktige for deg og andre. De skal blant annet brukes til å:

- gi kunnskap som kan føre til bedre tilpasset voksenopplæring
- gi kunnskap som kan føre til et bedre tilpasset utdanningssystem
- gi kunnskap om behov for tiltak for spesielle grupper av befolkningen
- gi kunnskap om hvor godt vi forstår den informasjonen som er rundt oss, både i arbeidslivet og i det private
- gi grunnlag for å lage bedre offentlig informasjon
- sammenlikne leseforståelsen i Norge med andre land
- gi grunnlag for forskning i Norge og internasjonalt

Hva skjer?

En intervjuer fra Statistisk sentralbyrå vil kontakte deg for å avtale å treffes for et intervju. I intervjuet vil du først få noen spørsmål om skole, kurs, bruk av informasjonsmedier og arbeid. Etterpå vil intervjueren be deg om å løse noen oppgaver selv.

Ingen får vite hva du har svart

Alle som arbeider i Statistisk sentralbyrå er underlagt taushetsplikt og behandler personopplysninger etter lovpålagte regler. Det vil aldri bli kjent utenfor Statistisk sentralbyrå hva den enkelte har svart. For å få fullt utbytte av informasjonen vil vi hente inn enkelte opplysninger fra folker registret, fødelandsregisteret, utdannings- og inntektsregisteret, samt tidligere folke- og boligtellinger. Det er frivillig å delta, og du kan når som helst trekke deg fra undersøkelsen og kreve opplysningene slettet. Innen utgangen av 2005 vil alle personidentifiserbare opplysninger bli slettet.

Statistisk sentralbyrå er underlagt kontroll fra både Datatilsynet og eget personvernombud. Spørsmål vedrørende personvern i Statistisk sentralbyrå kan rettes via e-post personvernombudet@ssb.no eller telefon 21 09 00 00.

Vil du vite mer?

Hvis du ønsker mer informasjon kan du kan ringe oss gratis på telefon 800 83 028. Du kan også se på Internettssidene www.ssb.no/lesing eller sende en e-post til lesing@ssb.no

I Norge kan nesten alle lese, men.....
hva får vi ut av all informasjonen rundt oss?

Bli med i en store internasjonal undersøkelse om leseforståelse og livserfaring

En intervjuer fra Statisk sentralbyrå vil snart kontakte deg for å be deg være med i en internasjonal undersøkelse om lesing og hvordan vi forstår tekster og informasjon. Intervjueren ønsker å gjøre en avtale med deg om når det passer for deg å få besøk av han eller henne.

Under besøket vil intervjueren stille noen spørsmål muntlig og be deg om å svare på noen spørsmål på papir. *Hvis du heller vil møte intervjueren et annet sted enn hjemme, kan du og intervjueren bli enige om et sted som passer for deg.*

Du er en av 9000 personer fra hele landet som er trukket ut til å delta i undersøkelsen. Enten du er glad i å lese eller ikke, er svarene dine viktige. Det er frivillig å delta, men vi håper du vil være med på undersøkelsen. Vi kan ikke spørre noen andre i stedet.

Du kan lese mer om undersøkelsen i brosjyren som følger med dette brevet, eller du kan ringe oss gratis på telefon 800 83 028. Du kan også se på Internett-sidene www.ssb.no/laering eller sende en e-post til bengt.oscar.lagerstrom@ssb.no hvis du ønsker mer informasjon.

Dine svar er viktige for oss, og vi håper du vil delta.

Med vennlig hilsen

I Norge kan nesten alle lese, men.....
hva får vi ut av all informasjonen rundt oss?

Bli med i en store internasjonal undersøkelse om leseforståelse og livserfaring

En intervjuer fra Statisk sentralbyrå vil snart kontakte deg for å be deg være med i en internasjonal undersøkelse om lesing og hvordan vi forstår tekster og informasjon. Intervjueren ønsker å gjøre en avtale med deg om når det passer for deg å få besøk av han eller henne. Under besøket vil intervjueren stille noen spørsmål muntlig og be deg om å svare på noen spørsmål på papir. *Hvis du heller vil møte intervjueren et annet sted enn hjemme, kan du og intervjueren bli enige om et sted som passer for deg.*

Dagens samfunn er fullt av forskjellige typer informasjon. Ikke alt er like godt laget eller like lett å forstå. Hensikten med denne undersøkelsen er å finne ut hvordan vi leser og oppfatter informasjonen vi får. Undersøkelsen gjennomføres i flere land samtidig, blant annet i flere europeiske land, i Canada, i Chile og i USA.

En liknende undersøkelse ble gjennomført i 1998, og da var Norge et av de beste landene i verden når det gjaldt å lese og forstå informasjon. Resultatene fra undersøkelsen i år skal sammenlignes med resultatene fra 1998.

Du er en av 9000 personer fra hele landet som er trukket ut til å delta i undersøkelsen. Enten du er glad i å lese eller ikke, er svarene dine viktige. Det er frivillig å delta, men vi håper du vil være med på undersøkelsen. Vi kan ikke spørre noen andre i stedet.

Alle som jobber i Statistisk sentralbyrå har taushetsplikt, og ingen utenfor Statistisk sentralbyrå vil få vite hva nettopp du har svart. Statistisk sentralbyrå har tillatelse fra Datatilsynet til å gjennomføre undersøkelsen.

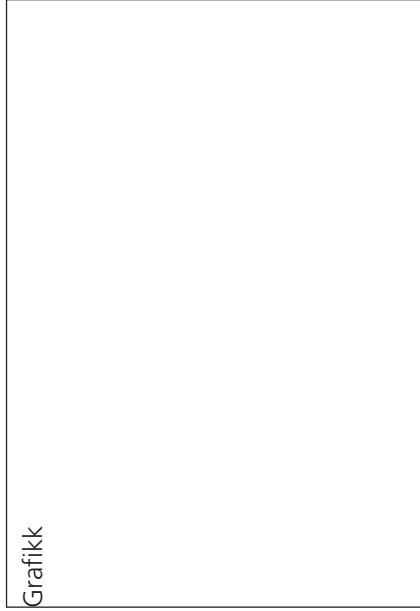
Dine svar er viktige for oss, og vi håper du vil delta. Du kan lese mer om undersøkelsen i brosjyren som følger med dette brevet, eller du kan ringe oss gratis på telefon 800 83 028. Du kan også se på Internett-sidene www.ssb.no/laering eller sende en e-post til bengt.oscar.lagerstrom@ssb.no hvis du ønsker mer informasjon.

Med vennlig hilsen

Resultater fra en undersøkelse i 1998

Statistisk sentralbyrå gjennomførte en liknende undersøkelse i 1998. Her kom Norge ut som det landet med nest best leseferdigheter. Bare Sverige kom bedre ut enn Norge. Årets undersøkelse vil fokusere på hvordan vi forstår det vi leser.

Grafikk

Spørsmål om undersøkelsen?
se www.ssb.no/laering

eller ring gratis telefon **800 38 028**

Har du et annet språk enn norsk?
Vi skal prøve å hjelpe deg på ditt språk

*Kort informasjon på engelsk om
leseforståelsesundersøkelsen
(eventuelt andre språk)*

Kort om SSB

Vil du vite mer om Statistisk sentralbyrå
se www.ssb.no

ALL

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway

Spørsmål om undersøkelsen?
se www.ssb.no/laering

eller ring gratis telefon **800 38 028**

Har du et annet språk enn norsk?
Vi skal prøve å hjelpe deg på ditt språk

*Kort informasjon på engelsk om
leseforståelsesundersøkelsen
(eventuelt andre språk)*

Kort om SSB

Vil du vite mer om Statistisk sentralbyrå
se www.ssb.no

ALL

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway

Statistisk sentralbyrå

Statistisk sentralbyrå

**I Norge kan nesten
alle lese, men...**

...hva får vi ut av all informasjonen rundt oss?

Bli med i en store internasjonal undersøkelse om livserfaring og leseforståelse

Dagens samfunn er fullt av informasjon

Vi får skriftlig informasjon i posten, på jobben, fra banken og en rekke andre steder. Men vi vet lite om hvor mye vi forstår av all informasjonen.

Kunnskap om hvordan folk leser og forstår all den informasjonen de utsettes for er viktig for samfunnet. Økt kunnskap om hvordan vi forstår det vi leser kan bidra til bedre tiltak for voksenopplæring og bedre offentlig informasjon.

Du hjelper alle med dine svar

Dine svar er viktige, enten du er en ekte lesehest, eller foretrekker å bruke tiden din på andre ting enn bøker, aviser og blader. Du er en av 9000 personer fra hele landet som er trukket ut til å delta i undersøkelsen. Dere er trukket ut på en slik måte at dere samlet gir et bilde av folk i Norge. Du representerer alle som er lik deg med hensyn til alder, skolegang og hvordan du bor. Ingen andre kan gi svar som erstatter dine. Vi håper du vil være med på undersøkelsen.

Undersøkelsen skjer i mange land

Undersøkelsen om leseforståelse er internasjonal. Det er statistikkbyrået i Canada som lager retningslinjene for hvordan undersøkelsen skal gjennomføres. Undersøkelsen skjer blant annet i flere europeiske land, i Canada, i Chile og i USA.

Hva skal svarene brukes til?

Resultatene er viktige. De skal blant annet brukes til å:

- gi kunnskap om hvor godt vi forstår den informasjonen som er rundt oss, både i arbeidslivet og i det private
- gi grunnlag for å lage bedre informasjon
- gi kunnskap som kan føre til bedre tilpasset voksenopplæring
- sammenlikne leseforståelsen i Norge med andre land
- gi grunnlag for forskning i Norge og internasjonalt

Hvordan gjennomføres undersøkelsen?

En intervjuer fra Statistisk sentralbyrå vil snart ta kontakt med deg for å avtale å treffes for et intervju. I intervjuet vil du først få noen spørsmål om skolegang og arbeid. Etterpå vil intervjueren be deg om å svare på noen spørsmål på papir.

Ingen får vite hva du har svart

Alle som jobber i Statistisk sentralbyrå har taushetsplikt, og ingen utenfor Statistisk sentralbyrå vil få vite hva nettopp du har svart. For at informasjonen vi samler inn skal bli best mulig, vil vi hente inn opplysninger fra registre over folks inntekt, fødeland og utdanning. Senest ett år etter at undersøkelsen er avsluttet vil vi fjerne alle personnummer, navn og adresser fra svarene dere har gitt. Alle vil bli gitt et kodenummer som gjør det mulig å koble svarene til opplysninger som finnes i registre. Navn og adresser vil bli oppbevart på en egen fil, atskilt fra svarene. Statistisk sentralbyrå har tillatelse fra Datatilsynet til å gjennomføre undersøkelsen

Vil du vite mer?

Du kan ringe oss gratis på telefon 800 83 028. Du kan også se på Internett-sidene www.ssb.no/laering eller sende en e-post til bengt.oscar.lagerstrom@ssb.no

ALL

Spørsmål om undersøkelsen?
se www.ssb.no/laering
eller ring gratis
telefon **800 38 028**

Har du et annet språk enn norsk?
Vi skal prøve å hjelpe deg på ditt språk

*Kort informasjon på engelsk om
leseforståelsesundersøkelsen
(eventuelt andre språk)*

Vil du vite mer om Statistisk sentralbyrå
se www.ssb.no

Statistisk sentralbyrå

Statistisk sentralbyrå er Norges sentrale organ for utarbeiding og spredning av statistikk. Gjennom innsamling og formidling av statistikk og analyser, bidrar Statistisk sentralbyrå til at offentlig planlegging, samfunnsstyring og forskning er basert på et best mulig faktagrunnlag. Vi gjennomfører faste intervjuundersøkelser om levekår, forbruk, arbeidskraft og tidsbruk.

Statistisk sentralbyrå
Seksjon for intervjuundersøkelser
Postboks 8131 Dep. 0033 Oslo

Besøksadresse:
Kongens gate 7

Telefon: 21 09 46 67
Telefaks: 22 09 49 89

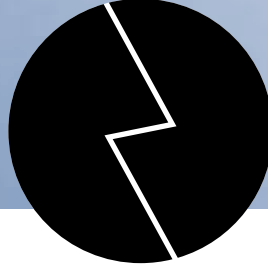

ALL

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway

Statistics Norway

Statistisk sentralbyrå

Spørsmål om undersøkelsen?

se www.ssb.no/laering

eller ring gratis telefon **800 38 028**

Har du et annet språk enn norsk?

Vi skal prøve å hjelpe deg på ditt språk

*Kort informasjon på engelsk om
leseforståelsesundersøkelsen
(eventuelt andre språk)*

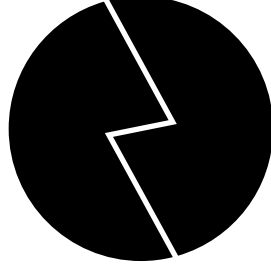
Kort om SSB

Vil du vite mer om Statistisk sentralbyrå

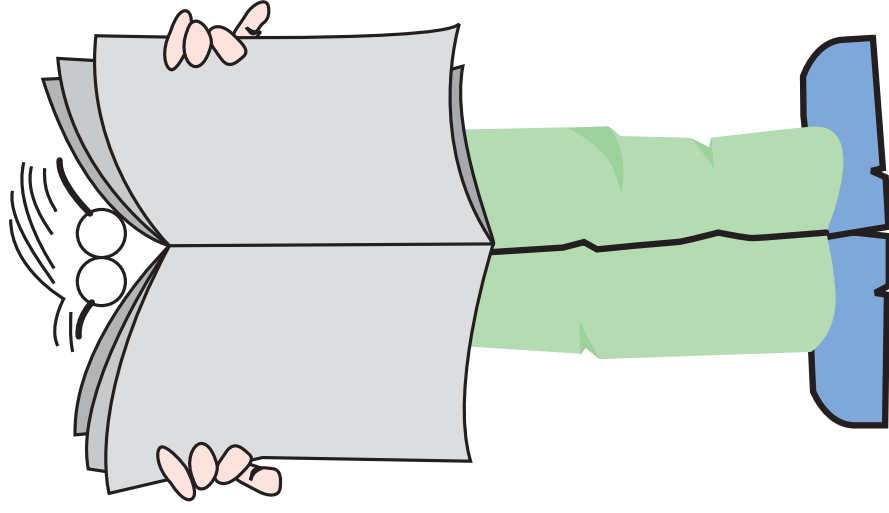
se www.ssb.no

I Norge kan nesten alle lese, men....

Statistics Norway

Statistisk sentralbyrå

ALL

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway

Spørsmål om undersøkelsen?
se www.ssb.no/laering
eller ring gratis
telefon **800 38 028**

Har du et annet språk enn norsk?
Vi skal prøve å hjelpe deg på ditt språk

*Kort informasjon på engelsk om
leseforståelsesundersøkelsen
(eventuelt andre språk)*

Vil du vite mer om Statistisk sentralbyrå
se www.ssb.no

Statistisk sentralbyrå

Statistisk sentralbyrå er Norges sentrale organ for utarbeiding og spredning av statistikk. Gjennom innsamling og formidling av statistikk og analyser, bidrar Statistisk sentralbyrå til at offentlig planlegging, samfunnsstyring og forskning er basert på et best mulig faktagrunnlag. Vi gjennomfører faste intervjuundersøkelser om levekår, forbruk, arbeidskraft og tidsbruk.

Statistisk sentralbyrå

Seksjon for intervjuundersøkelser
Postboks 8131 Dep. 0033 Oslo

Besøksadresse:
Kongens gate 7

Telefon: 21 09 46 67
Telefaks: 22 09 49 89

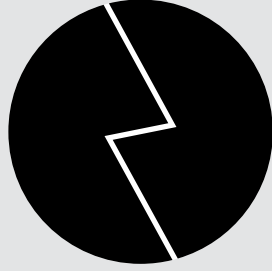

ALL

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway

Statistics Norway

Statistisk sentralbyrå

I Norge kan nesten alle lese, men...

Intervjuguide til fokusgrupper - ALL

Ved ankomst

- Deltakerne møtes i resepsjonen.
- Når de kommer opp i 4. etg., ber vi hver enkelt plukke en brosjyre fra et bord eller en hylle. Det bør være to slike hyller, og rekkefølgen på brosjyrene bør være forskjellig. En collage av brosjyrer kan ev. henge ovenfor. Det er viktig at deltakerne kommer rett på og ikke inn fra en side - kan favorisere den nærmeste brosjyren.
- Etter å ha valgt en brosjyre ber vi deltakerne finne seg en plass inne i fokusrommet og forsyne seg av mat og drikke.

Uformell innledning - 5 min.

- Møteleder presenterer seg selv og assistent
- Runde rundt bordet hvor deltakerne presenterer seg selv.
- Tilleggsopplysninger for de ulike gruppene bør være ulik:
Dagsen: Alder. Si vi har rekruttert fra Dagsen fordi vi ønsker et tilfeldig utvalg og fordi vi har god erfaring med å rekruttere folk derfra.
Eldre kvinner: Alder, daglige gjøremål - hjemmearbeidende og ev. yrke?
Kvinner med innvandrerbakgrunn: Alder, utdanning, yrke
Menn med innvandrerbakgrunn: Alder, utdanning, yrke

Generelle spørsmål

- Hva vet dere om Statistisk sentralbyrå?
Fortelle litt om hva SSB gjør og hvorfor.
- Har noen av dere deltatt på slike grupper som dette før?
Hvordan var den erfaringen

Formell innledning

Om fokusgrupper: Gruppesamtaler av den typen vi skal ha nå kalles en *fokusgruppe*. Navnet kommer av at samtalen dreier seg om bestemte tema. I slike grupper ønsker vi hjelp fra folk flest til å finne ut hvordan de oppfatter et tema og hvordan de tenker rundt dette temaet.

I denne samtalen ønsker vi å sette søkelyset på informasjon vi har utarbeidet til en spesiell undersøkelse. Vi vil gjerne vite hva dere synes om den informasjonen vi har laget. Det er viktig at både positive og negative reaksjoner kommer fram, fordi vi ønsker at informasjonsmaterialet skal være så godt som mulig.

Opplegg: Det er dere som skal snakke og gi oss råd. Vår oppgave er først å fremst å lytte til det dere har å si. Vi trenger deres hjelp, og jo mer dere har å si, jo bedre er det for oss.

Min oppgave vil hovedsakelig være å fungere som en ordstyrer, men jeg vil også stille en del spørsmål når jeg føler behov for å få mer informasjon om et tema.

Assistenten sin oppgave er hovedsakelig å ta notater, men hun/han vil også oppsummere det dere har sagt når vi nærmer oss slutten av samtalen.

Det er også noen som følger samtalen fra naborommet her. Bak gardinen er det et enveisspeil, slik at de som sitter der kan følge samtalen uten at vi ser dem. Hensikten med å ha observatører er at vi ønsker å få med oss mest mulig av det dere sier. Vi som er her i rommet er ofte så konsentrerte at vi kanskje ikke får med oss alt. Derfor kan det hende at de kommer med noen spørsmål de vil ha utdypet mot slutten.

Samtalen vil bli tatt opp på video. Det gjør vi også for at vi skal være sikre på å få med oss all informasjonen dere gir. Opptaket vil kun bli brukt som hjelpemiddel når vi skal analysere resultatene. Både opptaket og de navnelistene vi har vil bli ødelagt i løpet av 2 måneder.

Gavekort på 400 kr.

Frivillig å delta. Hvis noen vil trekke seg har de mulighet for det nå.

NB! Trekke opp gardinen

Introduksjonsspørsmål - 10 minutter

Da dere kom opp hit, ba vi dere om å ta med dere en brosjyre ut i gangen.

- Har alle en brosjyre? Kan dere holde dem opp slik at alle kan se hvilken dere valgte?

Når vi blir bedt om å velge ut en ting blant mange uten at vi vet noe om denne tingen og uten at vi vet hvorfor vi blir bedt om å gjøre dette valget, vil vi ha ulike strategier for valgene våre. Noen tar den som står nærmest, noen tar den de umiddelbart liker best, noen tar den samme som personen foran, mens andre igjen tar en annen enn den personen foran tok. Valgene vi gjør kan være bevisste eller helt ubevisste, det vil variere.

Vi er interessert i å få vite hvorfor dere valgte nettopp den brosjyren dere gjorde.

- Var valget bevisst eller ubevisst?
- Hadde dere noen strategi eller hadde dere det ikke?

Vi vil gjerne ta en runde rundt bordet og snakke litt om hvorfor dere valgte den brosjyren dere gjorde.

Be en om å begynne.

Oppfølgingsspørsmål:

- Hvorfor valgte dere akkurat den brosjyren?
  - Utforming
  - Farger
  - Illustrasjoner
  - Tekst
  - Tema

Kjernespørsmål - ca. 1 time

Foran dere ligger det to konvolutter. Vi vil gjerne at dere skal åpne begge konvoluttene og kikke litt på innholdet.

En konvolutt inneholder kort brev + brosjyre. Den andre inneholder lengre brev uten brosjyre. Tanken er å se hvordan de reagerer på de to variantene, om det er mer sannsynlig at de vil lese den ene enn den andre.

- Ville dere lest innholdet i noen av disse konvoluttene hvis de lå i postkassen deres hjemme?
- Hvorfor/hvorfor ikke?
- Ville dere foretrukket å få den ene framfor den andre hvis dere kunne velge?
- Hvorfor/hvorfor ikke?
- Hvilken ville dere foretrukket?
- Hva er det ved denne som tiltaler dere mer enn den andre?

Til de som foretrekker brev + brosjyre:

- Ville dere ha lest brevet eller brosjyren først?
- Hvorfor?

Til de som foretrekker brevet.

- Ville dere lest hele brevet?
- Hvorfor/hvorfor ikke?

Brev: Nå vil jeg gjerne at dere tar et par minutter og leser det korte brevet.

- Hva synes dere om brevet?
- Hva forteller brevet dere?
- Hva mener dere om innholdet?
  - Ville dere ha deltatt i denne undersøkelsen etter å ha lest brevet?
  - Hva handler undersøkelsen om?
- Hva synes dere om språket som er brukt i brevet?
  - Er det lett eller vanskelig å forstå teksten?
  - Er det noen ord eller uttrykk som virker forvirrende eller som dere har vanskelig for å forstå?
- Andre kommentarer?

Brosjyre: Nå vil jeg gjerne at dere tar noen minutter og leser brosjyren.

- Hva synes dere om brosjyren?
- Hva synes dere om innholdet?
  - Hva slags informasjon fikk du ved å lese brosjyren?
  - Gir brosjyren mer informasjon enn brevet?
  - Er denne informasjonen nyttig eller unyttig?
- Endret dere oppfatning om undersøkelsen etter å ha lest brosjyren, eller er oppfatningen den samme som før?
- Hva synes dere om språket som er brukt i brosjyren?
  - Er det lett eller vanskelig å forstå teksten?
  - Er de noen deler av brosjyren som er spesielt vanskelig å forstå? Hvilke deler?
  - Var det vanskelig å forstå noen av ordene eller uttrykkene i brosjyren? Hvilke?

- Hvordan vil dere vurdere måten brosjyren er utformet på?
  - Hvordan er forholdet mellom tekst og illustrasjoner?
  - Er illustrasjonene som er brukt gode eller dårlige?
  - Ville bruk av bilder og illustrasjoner hatt betydning for om dere leste brosjyren eller ikke hvis dere fikk den i postkassen hjemme?

Totalt: Etter å ha lest og gjennomgått informasjonsmateriellet:

- Hva tror dere skal skje? Hva slags informasjon har dere fått?
- Synes dere det var lett eller vanskelig å forstå hva slags undersøkelse dere ble bedt om å delta i?
- Får dere positive eller negative følelser til undersøkelsen? Hvorfor
- Hva skal undersøkelsen brukes til?
- Ville dere deltatt i denne undersøkelsen hvis dere fikk denne informasjonen hjem i postkassa?
  - Hvorfor/hvorfor ikke?

I teksten står det at det er viktig at flest mulig av de som er trukket ut til å delta svarer.

- Hvorfor tror dere det er viktig?
- Er det viktigere å få svar fra enkelte grupper enn fra andre?

Til de som ikke ville deltatt:

- Er det noe vi kunne gjort for at dere skulle ombestemt dere og deltatt likevel?
  - Hva?

Evt Pause (5 min)

Oppsummering (10 min)

Assistent oppsummerer - skriv gjerne stikkord på whiteboard. Deltakere kommenterer

Avslutning

Hvordan var det å delta i en slik samtale?

Utdeling av gavekort.

Referat fra fokusgruppe med personer fra Dagsen

Åtte personer møtte, 3 kvinner og 5 menn. Deltakerne hadde ulik bakgrunn, flere av dem hadde høyere utdanning, hadde ennå ikke fått fast jobb, var mellom jobber og en var kunstner som tok oppdrag på Dagsen når han trengte penger.

Deltakerne ble bedt om å velge seg en brosjyre før de gikk inn i fokusgrupperommet. Selve gruppen starten med en orientering og en presentasjonsrunde. Deretter ble deltakerne bedt om å si litt om hvorfor de valgte den brosjyren de gjorde.

Valg av brosjyre

Fire av deltakerne valgte avishatten. De begrunnet valget med at det var et bra symbol, at det var renere og roligere enn de andre. Dessuten ble det enkle designet framhevet. Imidlertid syntes flere at den var litt blass, plassert for langt ned på siden og at den kunne vært større.

To av deltakerne valgte stolen fordi den inneholdt tekst, de ville ha noe å lese på. En av dem ville valgt hatten hvis ikke.

De to siste valgte avismannen. De mente designet var lett og oversiktlig og at tegningen var morsom. De mente at bildet passet best til teksten - boken var for stor for personen.

Ingen valgte collagen. De mente den var for glørete. Minnet om reklame.

Deltakerne framhevet at det enkle ofte er bra.

Brev

Deltakerne ble bedt om å åpne en konvolutt som inneholdt brosjyre og et kort brev. Samtlige av deltakerne leste brevet først. De ble bedt om å åpne brevet, kan det hatt sammenheng. Deltakerne tilbakeviste dette. Noen leste brevet først fordi de allerede hadde lest brosjyren.

På spørsmål om de ville lest brevet hvis de fikk det i posten svarte de fleste bekræftende, noen ville skimmet igjennom det, en ville kikket på første avsnittet, men ikke lest brevet. En av deltakerne påpekte at det ikke stod i brevet at opplysningene ville bli behandlet konfidensielt. Noen foreslo at navn og adresse kunne vært håndskrevet, ville vekke mer interesse. Andre så det som lurert.

Etterpå ble deltakerne bedt om å åpne den andre konvolutten, som inneholdt et lengre brev. De fleste sa at de ville lest det hvis de fikk det i postkassen hjemme. Deltakerne likte i utgangspunktet det lange brevet bedre enn det korte med brosjyre. Etter hvert kom det fram at meningene var mer delt. Noen syntes det lange brevet hadde for mye tekst og at det korte brevet virket mer profesjonelt. Andre påpekte at det lange brevet inneholdt mer informasjon og at det var det som var viktig. alle hadde ennå ikke lest brosjyren da, men de likte også brosjyren. Noen ville uansett ha åpnet og lest brevet fordi det kom fra SSB. Flere hadde et forhold til SSB og syntes det var spennende med undersøkelser og statistikk.

Det var blandete reaksjoner på at en intervjuer skulle komme hjem til dem. Noen ville ikke ha besøk hjem, men kunne tenke seg å møte intervjueren f.eks. på en kafé hvis intervjueren spanderte kaffe. Andre syntes det var positivt at intervjueren ville komme hjem til dem. Vist at dette var viktig.

Etter hvert ble deltakerne ganske enige om at det var mer proft med et kort brev og en brosjyre enn et lengre brev, men det ble påpekt at de må stå at det er taushetsplikt. Et kort brev gjør det mer

sannsynlig at brevet vil bli lest, ofte har man dårlig tid og får så mye greier i posten at man ikke har tid til å lese alt.

Hva handler undersøkelsen om

De fleste deltakerne fikk ikke med seg hva undersøkelsen handlet om etter å ha lest brevene. Noen trodde den dreide seg om utdanning og arbeid. Andre forslag var kommunikasjon i samfunnet, mellom stat og befolkning, reklame og kunder og opplæring/utdanning. Noen trodde at hovedformålet med brosjyren var at vi ville folk skulle ta kontakt med oss, og at det burde være en tydeligere invitasjon til å gjøre det.

Det ble påpekt at det bare står vagt hva undersøkelsen skal brukes til. Det bør stå noe om hva man kan gjøre bedre. Hva har tidligere undersøkelser blitt brukt til, hva har konsekvensene vært av undersøkelsen i -98? Man burde vurdere tidligere tiltak, har leseferdighetene blitt bedre? Noen mente at undersøkelsen retter seg mot individet i fellesskapet og det bør komme tydeligere fram Hvordan kan du fungere bra i samfunnet.

De fleste ville deltatt

De fleste av deltakerne ville deltatt i undersøkelsen. En av de yngste påpekte at de unge ville vært med fordi det er taushetsbelagt og at man ikke presenterer resultater for enkeltpersoner. Da stoler de på at det vil bli behandlet forsvarlig. En sa at SSB står som en påle. Noen påpekte at det var vanskelig å finne tid til å delta hjemme. Noen undersøkelser er irrelevante og da ville de ikke delta, men denne undersøkelsen er OK. En påpekte at hvis hun skulle være med i en undersøkelse måtte hun være interessert i temaet. En sa at utdanning og arbeid blir viktigere og viktigere både for livskvalitet og for videreutvikling.

Mangel på tid ble framhevet som den viktigste årsaken til å ikke delta. Noen mente det var best med skjema de fikk i posten, for da kunne de fylle dem ut når og hvor det passet dem. Andre mente at det var bedre å bli intervjuet fordi det var lettere. Dessuten var det hyggeligere, og det at en intervjuer tok seg tid til å komme hjem til de som skulle svare understreket viktigheten av undersøkelsen. Flere mente det var bra at noen vil vite hva "jeg" gjør eller mener, og de satte pris på å få muligheten til å uttale seg. Noen påpekte at det kunne være skummelt med en mannlig intervjuer til enslige kvinner/jenter. Dette kunne løses ved at den som blir bedt om å delta får muligheten til å velge intervjuer, f.eks. mellom 3 intervjuertyper.

Brosjyre

Deltakerne ble spurt om det var noe som var vanskelig å forstå i brosjyren. Mange av deltakerne hadde problemer med å forstå figurene, spesielt siden det var to figurer som var så like. Overskriftene var også veldig like, vanskelig å skille mellom dem. De fleste mente det var nok med en figur, og at den burde være litt større. Noen likte ikke denne måten å presentere ting på og ville heller at resultatene skulle presenteres med tekst.

De fleste syntes det var bra at man tok med noe om resultater, men noen ville ha tekst mens andre likte grafer og figurer. Mange mente at folk gjerne vil se hvordan Norge ligger an. og at internasjonale sammenlikninger er spennende. Man får mye informasjon fra andre land, og man trenger kunnskaper og ferdigheter for å forstå informasjonen. Det er viktig å delta i samfunnet. Noen spurte hvorfor Asia og Afrika ikke var representert. Noen lurte på hvordan resultatene blir tolket, og flere mente det ville være interessant med mer resultater.

Brosjyren og teksten ble vurdert som bra

Noen lurte på hvorfor man snakket om livserfaring i brosjyren, og hva er livserfaring. Noen foreslo at det er gode og dårlige ting man har opplevd/lært gjennom livet. Livserfaring er noe man lærer noe av. Det er viktigere enn utdanning. Det er ikke alltid nødvendig med utdanning. Noen foreslo å bruke betegnelsen livskunnskap i stedet, men flere deltakerne mente at det var noe annet. Livskunnskap er

noe man lærer gjennom livserfaringen. Det kan også være like viktig som utdanning. Alt man har opplevd er ikke utdanning.

Noen mente at utdanning er viktig fordi det gir status og et godt selvbilde.

Noen syntes avstanden mellom linjene kunne vært litt større og at teksten kunne vært litt større.

Stolbildet

Bildet som var valgt på brosjyren med tekst - stolen - ble vurdert som enkelt og koselig. Det var lyse, rolige farger og det var positivt. En mente mannen med avis var bedre fordi det var mer nysgjerrighetsvekkende. Den setter dessuten større fokus på problemer (med lesing). De fleste andre var uenige i dette. Noen påpekte at problemet med stolen var kontrasten mellom tekst og bilde. Bildet passet ikke til teksten.

Forslag til andre løsninger

En foreslo at man kunne ha en person med mange informasjonskilder rundet og vise det kaoset vi befinner oss i. En foreslo en person med en snakkeboble, hvor alle ordene og bokstavene surrer rundt for å illustrere at mange har problemer med å forstå informasjonen som blir gitt.

Årsaker til å ikke delta

En med dysleksi ville ikke klart å svare på det skriftlige. Folk er stressa, har ikke tid til å delta. Noen stoler ikke på taushetsplikt.

Pause

Ble bedt om å lese det lange brevet igjen i pausen.

Oppsummering

Egentlig først nå deltakerne forsto hva undersøkelsen dreide seg om. Teksten på forsiden av brosjyren fikk skylden for at noen trodde undersøkelsen handlet om dysleksi. Det var "men"et som gjorde det. Noen mente at det ikke var så veldig farlig, siden de ville deltatt likevel.

Selv om de fleste i utgangspunktet foretrakk det lange brevet, endte de fleste opp med å synes at det var bedre med et kort brev og en brosjyre. Det ble vurdert som mer profesjonelt. Det må stå i brevet at det er konfidensielt/underlagt taushetsplikt. Ellers bør vi passe på at teksten og informasjonene i brev og brosjyre ikke er likt. Da gidder ikke folk lese brosjyren.

Flere av deltakerne var opptatt av layouten på brosjyren og mente den var viktig. De fleste foretrakk til slutt stolen, fordi den var seriøs. Noen ville endret bakgrunnen slik at stolen kom tydeligere fram, andre ikke.

De fleste mente grafikk og illustrasjoner er bra, men at de figurene som ble presentert her var for like og vanskelige å forstå. På spørsmål om det kunne vært flere illustrasjoner, f.eks. som illustrerte informasjonsflommen i samfunnet, var de fleste positive og mente det ville være bra.

Mange av deltakerne ville deltatt i undersøkelsen fordi det var SSB som stod bak og fordi de mente temaet var viktig. For noen var det en betingelse at de kunne gjøre det et annet sted enn hjemme, de ville ikke ha en intervjuer hjem til seg. Andre foretrakk at intervjueren kom hjem til dem. På spørsmål om hvor lang tid de trodde intervjuet ville ta, gjettet de fleste på mellom en halv og en time. De fleste syntes en time var det maksimale de ville strekke seg. Da de fikk vite at undersøkelsen for de fleste tar ca. 2 timer, ble de nesten forferdet og mente at det var altfor lenge. Imidlertid mente de fleste at var de først i gang ville de nok fullført. Noen mente man burde gi informasjon om varigheten, andre var uenige. Noen mente at vi kunne lyve, andre var uenige. De fleste syntes ikke vi måtte gi denne typen informasjon etter å ha fått forklart at intervjutiden vil variere.

Det var viktig for mange å kunne velge om man ville møte intervjueren hjemme eller et annet sted. Det var også viktig at intervjueren var fleksibel mht tidspunkt for intervjuet. Det ville deltakerne styre selv.

De fleste konkluderte med at de ville nok deltatt, men at de syntes to timer var i drøyeste laget.

Rapport fra fokusgruppe med kvinner med lav utdanning

Valg av brosjyre

To valgte brosjyre med stol, to valgte Se & Hør en valgte mann med avis.

En valgte Se & Hør-brosjyren fordi det var et bilde av Aftenposten der, og hun leser Aftenposten hver dag. Argumentene folk gav for valg av brosjyre gikk ellers på at den var fargerik, hadde fin layout og at det var litt tilfeldig hvilken de tok.

Deltakerne får konvolutter; en med kort brev og brosjyre og en med langt brev

Når deltakerne ble bedt om å åpne brevet, leste 3 brevet først mens 2 begynte med brosjyren. Brevet ble lest mer nøye enn brosjyren.

De leser oftere brev som kommer fra et seriøst sted (som SSB) enn mer reklamelignende materiell.

Noen liker ikke at det bli for mye å lese. Andre ser over alt.

At det dreide seg om en stor internasjonal undersøkelse var fengende.

Det korte brevet med brosjyre blir vurdert som det de helst ville fått hjem i postkassa.

Deltakerne leser det korte brevet

Det korte brevet var greit å lese.

Greit med et kort brev som sier at det skal gjennomføres en undersøkelse, at en er trukket ut og deretter henviser til brosjyren for mer informasjon.

Det er viktig at det står at en er trukket ut til å være med og at det er frivillig å delta.

Det er viktig å undersøke hvordan en kan informere på en enklere måte.

Alle unntatt en sier at de ville ha deltatt. I tillegg var en skeptisk til å få en intervjuer hjem til seg.

En kan ikke skjønne at slike undersøkelser blir riktige, og vil derfor heller ikke delta.

Andre mener at dette er en ting som bør gjøres, og sier at de ikke har noe å skjule.

At noe oppleves som viktig beskrives som viktig for om en valgte å delta eller ikke. Deltakerne leser materialet de får hvis de oppfatter det som noe som er viktig for dem (eller samfunnet).

Det er moro å se resultater fra undersøkelsene en har vært med på i media.

Språket er enkelt og greit, har store og klare bokstaver og er lett å lese. Brevet beskrives som tiltalende.

Deltakerne mener at undersøkelsen dreier seg om informasjon som blir gitt oss fra ulike steder, etter å ha lest det korte brevet.

Et kort brev kan bidra til å gjøre brosjyren mer spennende. En blir nysgjerrig på å få vite mer. Hvis en synes en har fått vite nok etter å ha lest brevet, leser en ikke brosjyren.

Tekst i brosjyre

Brosjyren er grei og informativ. Deltakerne leser først brosjyren mindre nøye enn brevet.

To deltakere liker ikke tabeller og grafer. En mener at resultatene vises bedre ved hjelp av grafer og figurer, og ville heller sett på grafer og figurer enn å lese teksten. En er ikke interessert i hva som skjer i andre land. Uansett er det vel for mye med to figurer, særlig siden de sier nesten det samme.

En sier at hun ser på alt som kommer i posten, men hun leser ikke alt. Lange avhandlinger går ofte rett i søpla.

Mye står både i brev og brosjyre. Hver ting bør bare stå ett sted. Det korte brevet er best, men ikke gjenta ting i brosjyren. Det gjør at folk slutter å lese i den.

Brosjyrene ligner litt på brosjyrer som ligger på helsestasjoner o.l. - de er ikke så spennende, legger ikke så mye merke til dem. Brosjyren var grei å forstå.

Det virker som om undersøkelsen er mer forseggjort eller viktig når det følger med en brosjyre.

Vi må ikke skrive det samme i brevet som i brosjyren - heller ikke overskriften...

Layout brosjyre

Det er ikke så mange forstyrrende elementer rundt teksten. Den er lett å lese og er delikat (Se & Hør ble oppfattet som litt glorete, tegneserieavismannen som (overdrevent) morsom.)

Stolbrosjyren er lys og delikat - tenker på sommer og interiør - hva skjuler seg bak her?

Bok og gammeldags stol minner om mormor og en dagbok uten hemmeligheter som hun skrev. En vil friske opp stolbrosjyren med blomster i vinduskarmen, et fargerikt teppe på gulvet e.l. En annen ville fjerne vinduet, mens to andre synes at vinduet gav gode assosiasjoner. Stolen ble godt mottatt. Den er klassisk, alle har sett den/hatt den selv - den gir trygghet og mange assosiasjoner. Mange har sett stolen, så deltakerne mener at mange vil forbinde noe med den.

Illustrasjonene i brosjyren forstyrrer ikke teksten.

Deltakerne trekker inn reklame når de snakker om brosjyrer. Folk leser ikke det som minner om reklame.

Informasjonsmateriellet har fortalt

Deltakerne forteller at materiellet forteller...

Hva undersøkelsen dreier seg om - hva som skal skje.

At en er trukket ut til en undersøkelse om hvordan man forstår det man lærer.

At en blir oppsøkt av en intervjuer.

Det står hvordan undersøkelsen skal gjennomføres og hva den skal brukes til.

Hvorfor delta/ikke delta?

Det er greit å kunne si hva jeg mener.

Det står ikke om det tar fem minutter eller en time. Tiden det tar er viktig for noen når de skal bestemme seg for om de vil delta. For andre spiller det liten rolle.

Jeg blir med for å være behjelpelig. Jeg liker å være behjelpelig.

Jeg er ikke så interessert i å bli intervjuet. Jeg ville heller hatt et spørreskjema jeg kunne ha besvart på egen hånd. Jeg er ikke så flink til å snakke.

En annen synes det er bedre å snakke enn å skrive.

En tredje ville heller være med på telefon- enn besøksintervju.

Det er viktig å få folks mening om ting. Det er viktig å lage statistikk. Like viktig å få svar fra alle.

Hvor viktig en vurderer temaet har mye å si for deltakerne når de vurderer om de skal delta. Det er ikke så viktig å bidra til å hjelpe til med undersøkelser som brukes til reklame eller i andre kommersielle hensikter. Å lage bedre tilpasset voksenopplæring er et viktig tiltak som deltakerne gjerne ville bidra til.

Mørk skrift på hvit bakgrunn er lettest å lese. De sa at brosjyren var grei å lese, selv om figurene har liten skrift.

Oppsummering

Layout er viktig i valg av brosjyre. Stolen ble godt mottatt.

Foretrekker kort brev + brosjyre framfor langt brev. Brevet ble lest mer nøye enn brosjyren. Et kort brev kan bidra til å gjøre brosjyren mer spennende. En blir nysgjerrig på å få vite mer. Hvis en synes en har fått vite nok etter å ha lest brevet, leser en ikke brosjyren. Ikke skriv det samme i brev og brosjyre - heller ikke overskriften.

Folk leser ikke det som minner om reklame. Deltakerne trekker inn reklame når de snakker om brosjyrer.

Hvor viktig en vurderer temaet har mye å si for deltakerne når de vurderer om de skal delta. Deltakerne leser brev som kommer fra seriøse avsendere.

Deltakerne mener at undersøkelsen dreier seg om informasjon som blir gitt oss fra ulike steder, etter å ha lest det korte brevet.

Vedlegg I

Notater fra fokusgruppe på Rosenhof skole 7/11-02 - menn med innvandrerbakgrunn

Deltakere: 7 menn fra Iran, Pakistan, Sri Lanka, Taiwan og Kina.

Valg av brosjyre

Fritt valg av brosjyre

Fire valgte stolen, to valgte boka og en valgte kollasjen.

Kollasjen ble valgt fordi den hadde masse farger.

Stolen ble valgt fordi man assosierte dette med undervisning, og undervisning er bra. En annen trodde at bildet antydte at undersøkelsen handlet om møbler. Boka på stolen fikk en tredje til å tenke på den gangen han bodde i Taiwan og var så fattig at hvis han skulle skrive, så måtte det ha blitt på stolen og ikke i boka fordi han verken eide en bok eller hadde råd til å kjøpe en.

Boka ble valgt fordi det ser spennende ut med mannen som leser avisa. Dette gjør at man kan lære om samfunnet og det miljøet man bor i.

Bytte brosjyre med sidemann

Deltakerne ble bedt om å bytte brosjyrer og fortelle om hva de syntes om en brosjyre de ikke selv hadde valgt. Dette lot seg ikke helt gjøre fordi noen av dem som satt ved siden av hverandre hadde valgt samme brosjyre. De opplysningene som fremkommer nedenfor er derfor en blandet framstilling av brosjyre de selv har valgt og brosjyre de ikke har valgt.

Brosjyren med boka fikk deltakerne til å tenke at alle må lese og hjelpe hverandre. Det ble dessuten bemerket at det kanskje er typisk norsk å lese avisa fordi Norge har så mange veldig mange aviser. Noen oppfattet at mannen bak boka ser gammel ut, og at dette signaliserer at det er viktig å lære uansett alder. Andre syntes at mannen så stressa ut fordi håret hans stod rett til værs.

Kollasjen signaliserte at det er viktig å lese avisa.

Stolen viser at det er viktig å lese og skrive.

Informasjonsbrev og brosjyre

Deltakerne får utdelt to konvolutter. En konvolutt inneholder et kort brev og brosjyre og den andre et langt brev. Deltakerne ble bedt om å lese innholdet i begge konvoluttene. alle er veldig grundige i gjennomgang av materialet og gjør seg stor flid med å lese alt. Mange syntes det var greitt å forstå hva undersøkelsen dreide seg om, men flere var også usikre. Deltakelsen i undersøkelsen avhenger av hvor lang den er.

Hva syntes deltakerne om det korte brevet og brosjyren?

Alle ville valgt denne varianten. Brosjyren er best, den er kortfattet og fort å lese. Flere var enige i at de hadde dårlig tid til å lese alt som kommer i posten. Hele gruppa mente at det var en fordel at navnet stod på konvolutten. Dette skilte seriøs post fra reklame. En ville ha lest brosjyren først, resten ville begynt med brevet.

Brevet var vanskelig å forstå for særlig to stykker i gruppa.

Vanskelige ord i brevet var: delta, frivillig, taushetsplikt, datatilsynet, representere, trukket ut, hensikten og gjennomføres.

Brosjyren gir mer informasjon enn brevet, men en av deltakerne mener denne er mindre interessant fordi det er mer å lese enn i det korte brevet. 5 av deltakerne mener brosjyren er mer interessant enn brevet fordi den gir mer informasjon om undersøkelsen. den viser prosentfordelinger. Dessuten er den lettere å forstå fordi de lager spørsmål som overskrifter, slik at man slipper å lete i teksten etter hovedpoengene. Dette med unntak av at det også i brosjyren fantes mange vanskelige ord.

Vanskelige ord i brosjyren: resultatet, retningslinjene, gjennomføre, informasjon som vi samler inn, formidling, vil bli oppbevart, økt kunnskap, representerer.

Ingen i gruppa snakker/behersker engelsk. Noen mente det hadde vært nyttig med en setning på deres morsmål, men her var meningene delte. Ikke alle kan skrive eller lese morsmålet sitt. Den som tok opp dette kom selv fra Pakistan. Deltakerne med arabisk bakgrunn mente imidlertid at en linje på morsmålet villet hjelpe både på interessen for undersøkelsen og velvilligheten for å delta. Alle syntes det var finere med flere bilder enn det var i brosjyren per i dag.

Ikke alle deltakerne hadde en like klar formening om hva undersøkelsen handlet om eller skulle brukes til, men et par stykker sa det handlet om lesing og skriving, og at undersøkelsen skulle brukes til internasjonale sammenlikninger.

Fokusgruppe 11.11.02 - kvinner med innvandrerbakgrunn

Sted: Vahl skole

Varighet: ca 1 time.

Kvinnegruppe, ti deltakere fra følgende land: Sri Lanka, Hong Kong, Pakistan (fem?), Iran, Tyrkia, Libanon. Botid i Norge: 1 til 15 år.

Brosjyrenes forside

Åtte av kvinnene valgte collagen, to (begge av de yngste) valgte tegneseriebrosjyren.

De som valgte collagen begrunner dette med at de liker farger, aviser og store bokstaver som gjør det lett å lese. Noen sier også at det er selve sammensetningens innhold de liker; her sier noen at Mette-Marit gjorde at de ble nysgjerrige. De liker å lese om kongefamilien. Aftenposten trekkes også fram. Avisen har nyheter, økonomistoff, utenriksstoff, stillingsannonser. Men det påpekes også at Aftenposten bruker vanskelige ord.

Også de som valgte tegneserien sier at de likte fargene. Bildet gir dem lyst til å lese mer om hva det handler om. Synes at bildet har karakter.

IO-brevet

Må først se hvilket firma det kommer fra. De fleste ville lese det. Samtlige liker best det korte brevet med brosjyre. De har ikke tid til å lese det lange brevet. De fleste ville først lest brevet og bare sett på brosjyren, som de ville lest etterpå. Det er viktig å like innholdet i brevet for at en skal lese brosjyren.

Om innholdet i brevet sier de at det er lett å forstå; en intervjuer skal snakke med deg. Ord som er vanskelige: undersøkelse, delta, intervjuer. Her kommer en av dem med spørsmål om hvorfor SSB ikke kan spørre andre i stedet.

Alle sier at de ville ha vært med på undersøkelsen. På spørsmål fra Kristina om hva undersøkelsen handler om, svarer en av dem (botid i Norge: 7 år): "om du kan lese og forstå hva du leser". Det er enighet om at det er vanskelig språk i brevet.

Teksten i brosjyren

Interessant innhold, men vanskelig. Brosjyren gir mer informasjon enn brevet. Noen gir uttrykk for at det er viktig å bli informert om at ingen andre får vite hva en har svart. Mange hevder at de ble mer positive til undersøkelsen etter å ha lest brosjyren. Avsnittet "Ingen får vite hva du har svart", oppgis som vanskelig (av en av de med kortest botid i Norge). "Lange setninger", sier en annen. Vanskelige ord: kunnskaper, taushetsplikt, koble.

Overskriftene er bra, de gir en lyst til å lese resten. På spørsmål om en fortsatt ville ha vært med på undersøkelsen, spør en av dem om det er meningen at en skal være med en eller flere ganger.

Kristina spør om hvorfor det er viktig å være med. En av de unge svarer at alle har sin mening og må få forklare den. En annen av de yngste sier at det er bra for regjeringen å få vite hvordan man lever i Norge. Enighet om at det bør være flere språk bak på brosjyren. Men en av dem påpeker at vi ikke kan skrive alle språk, men engelsk er viktig. På spørsmål om de tror det ville skape mer interesse med en linje på de største språkene i Norge, er det en av dem som sier at det er best at det bare står på norsk, da hun har lyst til å lære seg norsk.

Grafikken synes de er vanskelig å forstå.

Kort brev og farger er bra, mener en av de godt voksne, mens en av de unge sier at det ikke trenger å være farger alltid. Samtlige mener at det bør være brosjyre i tillegg til brev. Det bør være lett å lese, da det gir en lyst til å lese mer, ellers blir en oppgitt når en ikke forstår noe.

Kommentarer (Sølvi Flåte): I innledningen da samtlige brosjyrer ble vist fram, virket det på meg som om en del av kvinnene hang seg på de som pekte ut collagen, og som for øvrig var mest aktive både på dette stadiet og senere.

Kvinnene virket åpne og var ikke redde for å snakke, selv om de yngste, som også hadde kortest botid i Norge, var mindre aktive enn de godt voksne, som samtidig hadde lengre botid.

Det var til tider krevende å få med seg det som ble sagt, da enkelte ble så ivrige at de snakket i munnen på hverandre.

Jeg vil tro at et element av høflighet e.l. gjorde at vi ikke fikk flere kritiske, dvs. negative, kommentarer til materialet. Sannsynligvis ga dette bla. følgende utslag: Samtidig som innholdet i brevet og brosjyren ble betegnet som vanskelig, hevdet de at det virket interessant. Videre svarte de bekræftende på spørsmålet om de ville ha deltatt i undersøkelsen etter å ha lest all informasjon.

De sist utgitte publikasjonene i serien Notater

- 2002/69 E. Eng Eibakk: Undersøking om foreldrebetaling i barnehager, august 2002. 44s.
- 2002/70 T.M. Normann: Omnibusundersøkelsen august/september 2002. Dokumentasjonsrapport. 34s.
- 2002/71 L. Holand: Forretningsmessig tjenesteyting. Dokumentasjon av beregningene i nasjonalregnskapet. 31s.
- 2002/72 V.V. Holst Bloch: Arealstatistikk fra GAB og FKB. Datagrunnlag og metode for produksjon og arealtall. 37s.
- 2002/73 A. Rolland: Kvalitet i grunnsopplæringen. En kommentar til NOU 2002:10. 22s.
- 2002/74 G. Daugstad, B. Holtet og T. Krokstad: Dokumentasjonsnotat for FylkesKOSTRA vidregående opplæring 2002.200s.
- 2002/75 S. Blom og B. Lie: Holdninger til innvandrere og innvandring. Spørsmål i SSBs omnibus i august/september 2002. 45s.
- 2002/76 J. Epland og G. Frøyland: Husholdningenes inntekter. En sammenligning av nasjonalregnskapet og inntektsundersøkelsens inntektsbegreper. 24s.
- 2002/77 L. Vågane: Levekårsundersøkelse blant landbruksbefolkningen 2002. Dokumentasjonsrapport. 44s.
- 2002/78 N. Buskoven: Forprosjekt til undrsøkelse om kommuners utgifter i forbindelse med statlige asylmottak. Dokumentasjonsrapport. 38s.
- 2002/79 S.I. Pedersen og L. Wiker: Dokumentasjon av arveavgiftsstatistikken 1997-2000. 27s.
- 2002/80 M. Sjøberg: Nobels minnepris i økonomi 2002. To artiklar om Vernon L. Smith og eksperimentell økonomi. 14s.
- 2002/81 S. Lien og C. Nordseth: FD - Trygd. Dokumentasjonsrapport. Fødsels- og sykepenges. 1992-2000. 113s.
- 2002/82 Ø. Kleven og D. Roll-Hansen: Dokumentasjon av undersøkelse om livsstil og energi 1999. 42s.
- 2002/83 T. Løwe: Boligkonsum og livsfase i by og bygd. Analyser av SSBs boforholds- og levekårsundersøkelser 1988 og 1997. 37s.
- 2003/1 G. Dahl: Arbeidsmarkedstiltak blant sosialhjelpsmottakere. 25s.
- 2003/2 C. Nordseth og T. Sandnes: FD - Trygd. Dokumentasjonsrapport . Pensjonsgivende inntekt, 1992-2000. Omsorgspoeng, 1992-1998. 25s.
- 2003/3 B. Otnes: Tidsbruk blant uførepensjonister med barn. 56s.
- 2003/4 L.H. Thingstad: Endringer i lov om merverdiavgift i 2001. Konsekvenser for terminvise og kvartalsvise omsetningsstatistikker. 81s.
- 2003/5 Y. Bergstrøm, J.H. Wang, S. Bakke og G. Haraldsen: Dokumentasjon og veiledning for implementering av Web-skjema i SSBs Web-portal. Utvikling av et rapporteringssystem via Internett for kvartalsvis investeringsstatistikk og detaljomsetningsindeksen innenfor rammen av IDUN-prosjektet. 69s.
- 2003/7 H.C. Hougen og G.E. Wangen: WHO's Vekststudie av sped- og småbarn. Dokumentasjonsrapport. 12s.
- 2003/8 T. Smith: Vann- og avløpsgebyrer- en gjennomgang av kommunenes praksis. 65s.
- 2003/9 T.M. Normann: Omnibusundersøkelsen november/desember 2002. Dokumentasjonsrapport. 51s.
- 2003/10 E.Engelien og M. Steinnes: Tilgang til friluftsområder - metode og resultater 2002. 59s.
- 2003/16 I. Kvalstad: SEDA - Sentrale data fra allmennlegetjenesten. Teknisk dokumentasjon. 136s.